

Girişimcilik Eğitimi ve Üniversite Öğrencilerinin Girişimcilik Profillerinin Belirlenmesine Yönelik Bir Alan Araştırması

Sait Patır^a Mehmet Karahan^b

Özet: Girişimcilik eğitiminin temel amacı kişilerin kendi işini kurarak bağımsız çalışmalarını sağlamaktır. Girişimcilik eğitim programlarının amacı ise kişilerin kendi iş yerlerini kurmaları için, gerekli temel girişimcilik ve işletmecilik bilgilerini vererek, özel sektöre geçişlerini kolaylaştırmak ve bu işleri başarıyla yürütmelerini sağlamaktır. Bu amaçla çalışmada, potansiyel girişimcileri belirlemek ve onları piyasaya çıkarmanın yollarını bulabilmek, girişimcilik eğitiminin sorunlarını tespit edip çözüm önerileri geliştirebilmek için, öncelikle üniversite öğrencilerinin girişimcilik profillerinin belirlenmesine gerek duyulmuştur. Bu amaçla üniversite öğrencileri arasında bir anket uygulanmıştır. Toplanan veriler, öncelikle frekans ve yüzdeler olarak ele alınmıştır. Daha sonra bu verilerin çeşitli değişkenlere göre farklılıkları SPSS programı ile ki-kare, t-testi ve tek yönlü varyans analizleri yapılarak irdelenmiştir. Çalışmanın sonunda, üniversite öğrencilerinin girişimcilik altyapılarının yeterli düzeyde olduğu, girişimcilik eğitimi alanların kendi iş yerini kurmaya daha yatkın olduğu sonucuna varılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Girişimcilik yeteneği, Girişimcilik eğitimi, Girişimcilik profilleri, Küresel girişimcilik

JEL Sınıflandırması: M13, M14, M19

A Field Research on Entrepreneurship Education and Determination of the Entrepreneurship Profiles of University Students

Abstract: The main purpose of entrepreneurship education, a person sets up his/her own business is to provide independent work. The main purpose of entrepreneurship education program is to provide the students with necessary basic entrepreneurship and business knowledge, to allow easy transition into private sector and to allow them to carry out their businesses successively. Because of this reason, in this research there is a need to determine the entrepreneurship profiles of university students in order to find out potential entrepreneur, to allow them come into area and to determine the problems of entrepreneurship education. First of all, frequencies and percentages of the obtained data were found to determine the entrepreneurship profiles of the university students. Then, some statistical methods such as chi-square tests, t-test, analysis of variance together with SPSS program were applied to determine whether these data differ according to several variables or not. In the end of the study, it has been found out that the level of entrepreneurship infrastructure of university students is at a sufficient level, those who got entrepreneurship education are more liable to set up their own business.

Keywords: Entrepreneurship skills, Entrepreneurship education, Entrepreneurship profiles, Global entrepreneurship

JEL Classification: M13, M14, M19

^a Yrd. Doç. Dr., İnönü Üniversitesi, İ.İ.B.F. İşletme Bölümü, spatir@inonu.edu.tr

^b Öğr. Gör., İnönü Üniversitesi, Malatya MYO, Bilgisayar Teknolojiler Bölümü, mkarahan@inonu.edu.tr

1. Giriş

Eğitim; Eflatun'a göre "bedene ve ruha, yetenekli olduğu güzelliği vermektir". Emile Durheim' e göre ise, "yetişmiş nesiller tarafından, henüz sosyal hayat için olgun hale gelmemiş bulunan nesiller üzerinde yapılan her çeşit etkidir". Her iki görüşten ortaya çıkan ortak kanaat eğitim, insanın gizli yeteneklerini ortaya çıkarmak, gelecekteki sosyal hayata hazırlamak işlevidir. Bir toplumda eğitim, o toplumu ileriye taşıyan ana faktörlerin başında gelir. Günümüzde gelişmiş ülkelerde en fazla önem verilen konulardan biri eğitilmiş insan gücünün daha rasyonel, daha verimli hale getirilmesinin yollarını araştırmaktır (Patır ve Yıldız, 2008, s.294).

Girişimcilik eğitiminin temel amacı kişilerin kendi işini kurarak bağımsız çalışmalarını sağlamaktır. Girişimcilik eğitim programlarının amacı ise, kişilerin kendi iş yerlerini kurmaları için, gerekli temel girişimcilik ve işletmecilik bilgilerini vererek, özel sektöre geçişlerini kolaylaştırmak ve bu işleri başarıyla yürütmelerini sağlamaktır (Tekin, 2005, s.447). Bilim ve teknolojideki hızlı gelişmeler, toplumların yapısını değiştirirken, bunun bir parçası olan girişimcinin ve girişimciliğin ekonomik değerini ve toplumdaki önemini de artırmıştır. Bunun bir yansıması olarak bireye ve bireysel yeteneğe dayalı girişimcilik ön plana çıkmış ve insanın entelektüel üretkenlik kabiliyeti önem kazanmıştır. Gelişmiş ülkelerde yüksek öğrenim görmüş gençlere eğitime hazır girişimciler olarak bakılmakta ve eğitilmiş gençlerin, girişimcilik açısından çeşitli avantajlara sahip olduğu vurgulanmaktadır (Arslan, 2002, s.2).

Nitelikli bir girişimci tipinin yetişmesi yeni bir kültür oluşturmayı gerektirmektedir. Küreselleşen dünya ve Türkiye'deki ekonomik koşullar toplumumuzun yaratıcı, atılcı ve girişimci olmasını zorunlu kılmaktadır (Özgener, 2009, s.11). Ülkemizin, çağdaş uygarlık seviyesine ulaşabilmesi girişimcilik ruhunun ortaya çıkarılması ve desteklemesi ile gerçekleştirilebilir (Alswedan ve Özhavzalı, 2009, s.93).

Bütün ülkeler, girişimleri teşvik etmek ve yeni müteşebbisler için girişimci kültürü geliştirmekle ilgilenmektedirler. Aynı şekilde dünyadaki birçok eğitim sistemi de, yeni yaklaşımlar keşfederek girişimcileri teşvik etmenin yollarını aramaktadır (Kirby, 2005, ss.173-193). Bu bağlamda, ülkemizde özellikle üniversiteye adımını atan her öğrenciye girişimci adayı gözü ile bakmak ve onları içinde yaşadıkları çevrenin ve potansiyellerinin farkına varacakları, sorunları fırsata dönüştürebilecekleri bilgi ve becerilerle donatmak, yaratıcılığı bastırılmayıp özendirilmiş insanlar olarak yetişmelerini sağlamak büyük önem arz etmektedir (Arslan, 2002:3).

Çağımız hız, değişim ve üretkenlik çağıdır. 21.Yüz yıl işletmeler ve kamu kurumları arasında en büyük rekabet eldeki kaynakları optimal kullanma, vizyon sahibi ve farklı projeler üretebilenler arasında cereyan edecektir (Patır, 2009, s.2). Misyonunu ve vizyonunu çağdaş medeniyetler seviyesine çıkarmak olarak belirleyen üniversiteler ve eğitim kurumlarının bu değişim ve ilerlemelerden uzak kalması düşünülmemelidir. Bu nedenle, potansiyel girişimcilerin belirlenmesi, girişimcilik eğilimlerinin saptanması ve girişimcilik profillerinin elde edilmesi, gelecek adına da bir kazanım olacaktır.

2. Kuramsal Çerçeve

Girişim ve girişimcilik kavramına, 19. yy ekonomistlerinden J. Schumpeter'in katkıları esas olmakla birlikte kavramın gelişiminde ekonomi biliminin yanında psikoloji, sosyoloji ve ekonomi tarihinin yaklaşımları da kullanılmıştır (Swedberg, 2000, s.12). Bu bağlamda J. Schumpeter'e göre kapitalist toplumların gelişmesinde girişimcilerin bire bir katkısı bulunmaktadır (Çelik ve Akgemci, 2007, s.15). Nihayetinde girişimcilik, dünya iktisat ve sosyal tarihinde karşılaşılan en etkili ekonomik güç olarak bilhassa son yirmi yıldan bu yana tartışılmaktadır (Kuratko, 2005, s.577).

Peter Drucker ise girişimciyi, sahip olduğu kaynakları düşük verimlilik alanlarından, yüksek verimlilik alanlarına yönlendiren ve orada tutmayı başarabilen kişi olarak tanımlamaktadır. Bunun yanında girişimcilik bir disiplin, hem de oldukça katı bir disiplindir (Drucker, 2003, s.89; Çelik, 2006, s.468). Girişimci, kâr elde etmek amacıyla mal veya hizmet üretmek veya pazarlamak için üretim faktörlerini bir araya getiren, belli bir risk taşıyarak işletmeyi kuran ve bu işletmeyi ya yöneten ya da yönetim konusunda profesyonel bir uzmandan yardım alan kişi olarak da tanımlanabilir (Efil, 2006, s.7). Girişimcilikle işveren ve patron kavramları da karıştırılmaktadır. Burada patron, bir girişimci olabileceği gibi aynı zamanda bir sermaye sahibi, işveren ya da bir yönetici durumunda da olabilir (Müftüoğlu, 2004, ss.11-12).

Schumpeter'e göre girişimciliğin dört değişik davranışsal göstergesi bulunmaktadır. Bunlar pazara yeni bir ürün ve hizmet sunmak, üretimde yeni bir yöntem geliştirmek, henüz keşfedilmemiş bir talep boşluğu yakalamak ve bir sanayi dalında yeni bir firma kurmaktır (Karasioğlu ve Duman, 2006, s.149). Girişimcilik tutum ve davranışlarının, rekabetçi ortamlarda başarılı olmak ve büyüyüp gelişmek amacıyla olan her büyüklükteki firma için gerekli olduğu anlaşılmaktadır (Covin ve Miles, 1999, ss. 47-51).

Schermerhorn'a göre bir girişimcinin sahip olması gereken bazı karakteristik özellikleri vardır. Bu özellikler; içsel kontrole yoğunlaşması, inatçı ve dinamik bir kişiliğe sahip olması, kendine güvenmesi, kendi kendini motive etmesi, risk ve sorumluluk üstlenmesi, faaliyet merkezli olması, yeniliklere açık ve büyüme tutkusuna sahip olması olarak ifade edilebilir (Bakırtaş ve Tekinşen, 2006, s.128).

Scott Shane göre girişimcilik; işletmede mevcut olmayan yeni mal ve hizmetlerin organizasyon şekillerini, pazarlarını, süreçlerini ve hammaddelerini elde etmek için fırsatların keşfedilmesi, değerlendirilmesi ve açığa çıkarılması faaliyetleridir (Scott, 2004, s.4). Shane Genel Girişimcilik Teorisi kitabının odak noktası öncelikli olarak; girişimci bireylerin ortak özellikleri, fırsatların oluşturulması, keşfetme süreci, fırsatlardan yararlanma, kaynak oluşturma, girişim stratejisi ve süreç planlaması üzerinde, yoğunlaşmaktadır (Scott, 2004, s.9).

Girişimci, mal ve hizmet üretimini gerçekleştirebilmek için riski üstlenerek doğal kaynak, sermaye, emek gibi üretim faktörlerini bir araya getirip faaliyete geçiren kişi olarak tanımlanabilir. Girişimciliğin birçok tanımı olmakla beraber, bu tanımların tümünde ortak olan nokta girişimcinin daima “başkalarının baktığı ama göremediği fırsatları görüp, bunları birer iş fikrine dönüştürebilmesi” ve “risk almaya yatkınlığı” ve yenilikçi kimliğini ön plana çıkarmasıdır. Bu özellikler, dünyanın her yerindeki girişimcilerin ortak özelliğidir. Bu açıklamalar ışığında girişimcilik; bir iş fikrine sahip olan, pazardaki fırsatları değerlendiren, mal ve hizmet üretmek amacıyla sermaye, doğal kaynak, emek gibi üretim faktörlerini bir araya getirerek işletilmesiyle ilgili, faaliyetler bütünü olarak tanımlanabilir (Tekin, 2005, s.2).

Çağımız girişimcilerinin klasik girişimci kimliği ve profilinin ötesine geçme mecburiyeti vardır. Bilişimci girişimci olarak adlandırılan bu yeni girişimci tipi, örgütlerin ulusal ve uluslar arası rekabette en önemli itici gücü olacaktır. Bilgi teknolojilerinin genel anlamda iş dünyası, özelde ise girişimcilik biçimlerine yaptığı dönüştürücü etki göz önüne alındığında; bilgi tabanlı iş dünyasında bilgi yönetiminin ilkelerinin rasyonel şekilde uygulanabilmesi, bilişimci girişimcilerin yetişmesine imkan tanıyacaktır (Öğüt, 2007, s.73).

Küresel girişimcilik, fırsatların mal ve hizmet üretmek için, keşfedilmesi, değerlendirilmesi ve belli çıkarlar doğrultusunda kullanımının ülke sınırları aşmasıdır. Küresel girişimcilik, belirli fırsatların nasıl, kimin için ve ne şekilde uygulamaya geçirileceği konularında ülke sınırlarını aşan bir alanda araştırmalar ve karşılaştırmalar yapmaktır. Küresel girişimcilik, hem uluslar arası alandaki girişimcilik faaliyetlerini

inceler, hem de çeşitli ülkelerdeki ulusal girişimcilik faaliyetlerini birbiriyle karşılaştırır (Isenberg, 2008, s.107).

Girişimciliğin gelişmesi ve yaygınlaşması girişimcilik için gerekli altyapı faktörlerinin bölge içerisinde yeterli düzeyde olmasına bağlıdır. Bu faktörlerden en önemlisi de “girişimcilik kültürü”dür. Girişimcilik kültürü girişimciliğin gelişmesinde ve yaygınlaşmasında önemli bir role sahiptir. Girişimcilik kültürü, girişimcilere yeni bir vizyon ve misyon kazandıran, çalışmalarının ve harcamalarının karşılığını almayı hedefleyen girişimci tipinin yetişmesini sağlayacak bir kültürdür. Girişimcilik kültürüne bağlı olarak yetişen girişimcinin en belirgin özellikleri olarak; başkalarının görmediği fırsatları görüp, bunları iş fikrine dönüştürme, risk üstlenebilme yeteneğine sahip olma ve işletme kurarak insanlara iş sağlama sayılabilir (Tekin, 2005:58). Bu bağlamda *“Girişimcilik Kültürü; girişimciye yeni bir statü veren, yaptıklarının karşılığını ödemeyi garanti eden, başkalarının kendisine iş imkânı yaratmasını beklemek yerine başkaları için iş imkânı yaratan yepyeni bir kadın ve erkek neslinin yetişmesini sağlayacak kültür”* şeklinde tanımlanabilir (TOBB, 1993, s.45’ten aktaran; Özgener, 2009, s.11).

İngilterede, Kingston üniversitesinde girişimcilik eğitimi verilen bir eğitim programına katılan öğrenciler üzerine yapılan araştırmada, genel olmamakla birlikte yerel olarak girişimcilerin okullarda eğitilebilirliği araştırılmıştır (Deakins vd., 2005, ss.241-263). Yine İngilterede küçük işletmelerde yapılan bir araştırmada deneklerden %87’si girişimcilik yeteneklerinin öğrenme sürecinde elde edilebileceğine inandıklarını ifade etmişlerdir. Kirby (2005, ss.173-193) bu sonuca göre üniversitelerde ve işletme okullarında girişimcilik yeteneklerinin geliştirilebileceğini ileri sürmüştür, bununla birlikte entelektüel ve eğitimsel önceliklerin radikal değişikliklere ihtiyaç duyduğunu ifade etmiştir. Bu görüşe Bono (1996, s.14); İşletme okullarında öğrencilere hep, bilgileri nasıl analiz edecekleri ve nasıl karar vereceklerinin öğretildiğini, oysaki günümüzde bunun tam anlamıyla yetersiz kaldığını, öğrencileri yaratıcı tasarımlar üretmeye yönlendirecek eğitimler verilmesinin daha doğru olacağını söyleyerek katkıda bulunmuştur.

Plattner vd. (2009) tarafından üniversite öğrencileri üzerinde yapılan bir çalışmaya göre, öğrencilerin öğrenimleri süresince girişimciliğe yönlendirilmeleri ve teşvik edilmeleri gerektiği, girişimciliği bir kariyer olarak benimsemeleri gerektiği ve girişimci adayları bu öğrencilerin psikolojik olarak da hazırlanmaları gerektiğini ileri sürmüşlerdir. Yazarlara göre psikolojik hazır bulunuşluk, girişimci adaylarının gelecekte yapacakları girişimlerinin başarı ve rekabet üstünlüğü sağlama ihtimalini artıracaktır.

Amerika Arizona üniversitesinden Zacharakis vd. (2000, ss.24-25) tarafından yapılan diğer bir araştırmada da eğitimin girişimcilik yeteneklerini geliştirici yönde etkisini açık bir şekilde göstermiştir. Yapılan bu çalışmada üniversitenin girişimcilik programından mezun olan öğrencilerin, normal işletme bölümünden mezun olanlardan yıllık yaklaşık olarak üç kat daha fazla gelir elde ettikleri tespit edilmiştir. Bu çalışma da üniversite düzeyinde girişimcilik eğitiminin gücünü ve gerekliliğini çarpıcı bir şekilde göstermektedir.

Yukarıdaki araştırmalarda da ortaya konulduğu gibi; girişimcilik eğitimi öğrencilere daha girişken, kendine güvenen ve problem çözme kabiliyetlerini geliştirir yönde bir katkı sağlamaktadır. Bu nedenle öğrencilerin girişimcilik yeteneklerinin belirlenmesi, girişimcilik eğitiminin yeniden gözden geçirilmesi sürecinde yararlanılabilecek veriler sağladığından dolayı oldukça önemli bir ihtiyaçtır.

3. Metodoloji

3.1. Araştırma Amacı ve Kapsamı

Araştırmada, üniversite öğrencileri arasından potansiyel girişimcilerin belirlenmesi, girişimcilik profillerinin tespit edilmesi amaçlanmıştır. Araştırmanın evreni,

2008-2009 öğretim yılı bahar döneminde İnönü Üniversitesi'nde öğrenim gören öğrencilerden basit rasgele örnekleme yöntemiyle belirlenen, fakülte/yüksek okullardaki 235 öğrenciden oluşmaktadır. Anketlerin doldurulması, öğrencilerin teneffüs aralarında, sınıf içi ve sınıf dışında olanlar arasından rasgele sağlanmıştır. Anket soruları, Tekin (1999, s.227) tarafından geliştirilen "Girişimcilik Yetenek Testi" sorularından türetilmiştir. Veri toplama aracı 37 sorudan oluşmaktadır. Üniversite öğrencilerin girişimcilik profillerini belirlemek amacıyla, anketlerden elde edilen veriler öncelikle frekans ve yüzde olarak ele alınmış ve daha sonra bu verilerin çeşitli değişkenlere göre farklılıkları ki-kare, t-testi, tek yönlü varyans analizi, SPSS 15,0 kullanarak irdelenmiştir.

Çalışmada kullanılan ankette toplam 37 soru bulunmaktadır. Bunlardan 4'ü demografik özelliklerin belirlenmesine yönelik sorular ve 33 soru ise girişimcilerin yetenek puanlarını belirlemeye yönelik, girişimcilik yetenekleri ölçeğidir. 33 soruluk bu ölçeğe, en yaygın kullanılan güvenilirlik ölçme yöntemi, Cronbach Alpha Güvenirlik analizi yapılmış ve elde edilen istatistik aşağıdaki Tablo 1'de gösterilmiştir.

Tablo 1. Güvenirlik Analizi

Cronbach's Alpha N of Items	N of Items
0,6845	33

Otuz üç maddeli bu ölçekten toplanan verilerin Cronbach Alpha ölçümüne göre, 0,6845 gibi bir güvenilirlik yüzdesine ulaşılmıştır. Elde edilen bu sonuca göre, anketin güvenilir olduğu söylenebilir.

3.2. Araştırmanın Varsayımları

1. Veri toplama aracı olarak kullanılan anket tekniğinin güvenilir ve geçerli bir teknik olduğu varsayılmıştır.
2. Öğrencilerin anket sorularına verdikleri cevapların geçerli ve güvenilir oldukları varsayılmıştır.
3. Ankete katılan öğrencilerin, bütün öğrencileri temsil ettikleri varsayılmıştır.

3.3. Araştırmanın Sınırları

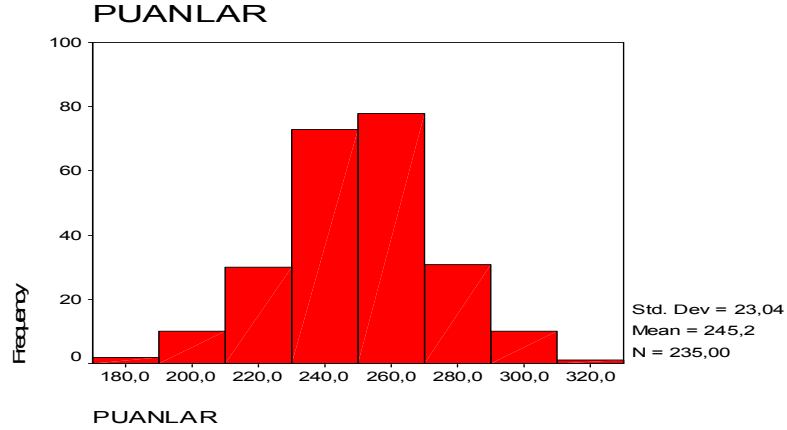
Araştırma İnönü Üniversitesi öğrencileri ile sınırlandırılmıştır. Diğer üniversite öğrencilerinin girişimcilik profilleri ile ilgilenilmemiştir.

3.4. Araştırmanın Bulguları

3.4.1. Demografik Bulgular

Araştırmaya katılan toplam 235 üniversite öğrencisinin tamamı 2008-2009 bahar döneminde İnönü Üniversitesinde okumaktadır. Tekin (1999, s.234)'e göre girişimcilik yetenek puanı ortalaması girişimcilik eğitimi alabilmek için gerekli olan en az 200 yetenek puanının üzerinde olması gerekmektedir. Anket verileri üzerinde yapılan girişimcilik yetenek puan ortalaması 245 olarak elde edilmiştir, (Şekil 1)'de bu durum gösterilmektedir. Bu sonuçtan hareketle, araştırmaya katılan üniversite öğrencilerinin büyük çoğunluğunun girişimcilik eğitime başlamak için yeterli düzeyde "girişimcilik yeteneğine" sahip olduğu söylenebilir.

Şekil 1. Öğrencilerin Girişimcilik Yetenek Puan Dağılımı

3.4.2. Elde Edilen Verilerin Frekans Dağılımları

Araştırmaya katılan öğrencilerinin; %99 (233)'ünün yaş grubu 21-30 aralığındadır. Öğrencilerin %97 (229) evli değildir. Öğrencilerin; %34 (79)'u ailenin en büyük çocuğu, %28 (66)'sı ortanca çocuklarıdır. Öğrencilerin; %89 (209)'u yüksekokul öğrencisi, %7 (16)'sı yüksek lisans öğrencisidir. Öğrencilerin %75 (175)'i son beş yıldır yaşamlarını şehirlerde, %14 (32)'i büyük şehirlerde geçirmektedirler. Arta kalan öğrenciler, yaşamlarını ilçe, kasaba ve köylerde geçirdiklerini ifade etmişlerdir.

Öğrencilerin %37 (88)'i bir işte çalıştıklarını veya aylık bir gelirlerinin olduğunu belirtmişlerdir. Aylık geliri olan öğrencilerin %8 (18)'inin, geliri 400-500 TL, %6 (13)'ünün 151-200 TL olarak tespit edilmiştir. Öğrencilerin aylık ortalama harcamaları, oldukça düşük olarak elde edilmiştir.

Öğrenciler, "kendi işini kurmayı istemesinin temel nedeni olarak" %46 (108)'i para kazanmak, %20 (47)'si başkası için çalışmayı sevmemek, olarak ifade etmişlerdir. Öğrencilerin %36 (86)'sı anne-babası kendi işinin sahibi değil, %34 (80)'inin anne-babasından biri, hayatlarının büyük bir bölümünde kendi işinin sahibi olanlardır. Öğrencilerin, %22 (51)'inin ailesinde dükkân sahibi olan, %12 (27)'sinde de iş yeri sahibi olan, birisi vardır.

Öğrencilerin, %64 (151)'i girişimcilikle ilgili herhangi bir eğitim almamış, %36 (83)'ü ise eğitim aldıklarını ifade etmişlerdir. Öğrencilerin, %32 (74)'ü işletmecilik eğitimi aldıklarını, %12 (28)'i ekonomi eğitimi aldıklarını belirtmişlerdir. Öğrencilerin, %64 (151) insanlarla birlikte çalışmaktan mutluluk duyacaklarını, %15 (35)'i tek başına çalışmayı tercih edeceklerini, belirtmişlerdir. Öğrencilerin, %46 (108)'i bir işte başarılı olmanın temel şartının, ekip çalışması ve bireysel çalışmayla ilgili olduğunu belirtmişlerdir.

Öğrencilerin, %66 (155) işten atılmadıklarını, işten atılanlar ise, %4 (16) bunda kendilerinin bir kusuru olmadığını ve kendilerine haksızlık yapıldığını belirtmişlerdir. Çalışan öğrencilerin, %34 (80) genellikle küçük işletmelerde çalıştığı, %84 (198)'si ise daha önce bir iş kurmadıklarını belirtmiştir. İş kuran öğrencilerden, %26 (62) karşılaştıkları güçlük ve engelleri; piyasanın istikrarsızlığı %5 (12)ve bürokratik engeller %4 (9), olarak ifade etmişlerdir.

"Sermayen olursa ne yaparsın" sorusuna, öğrencilerin %56 (131)'i kendi işimi kururum, %20 (47)'si bankada değerlendiririm, %9 (20)'si ortak bir işyeri kururum, şeklinde ifade etmişlerdir. "Bir işyeri açma veya bir girişim kararını verirken ne yaparsın" sorusuna, öğrencilerin %40 (95)'i piyasa araştırması yapılması gerektiğini, %35 (83)'ü piyasa şartları ve piyasanın boşluğunu görerek karar verilmesi gerektiğini ifade

etmişlerdir. Öğrencilerin %29 (68)'i yeni ve bol kazançlı işlere, %30 (70)'i yeni ürün fikirlerine, bütün zamanlarını ve enerjilerini harcayabileceklerini ifade etmişlerdir.

Öğrenciler, %50 (118)'i işlerinde yardımcı olarak, iş bitirici ve iş bilincine sahip kişileri tercih edeceklerini, %38 (89)'u ise akıllı ve enerjik kişileri tercih edeceklerini, belirtmişlerdir. Öğrencilerin, %34 (80)'i kişisel olarak hem dakik hem de çok iyi organize olabilme yeteneğine sahip olduğunu, %30 (70)'i pratik ve iş bitirici olma yeteneğine sahip olduğunu, ifade etmişlerdir.

Öğrencilerden, %44 (103)'i işinin geleceğinin belirsizliğinden bahsetmekten, %23 (54)'ü de personel arasındaki tartışmalardan nefret ettiklerini, belirtmişlerdir. Öğrencilerin meslek tercihleri; %36 (84) yöneticiliği, %14 (33) girişimciliği ve %13 (32)'si de öğretmenliği, tercih etmişlerdir.

Öğrenciler, %55 (130)'u öncelikle kendilerine güvendiklerini, %20 (46) sonra hem kendilerine hem de ailelerine güvendiklerini, %13 (31)'ü de arkadaşlarına güvendiklerini, belirtmişlerdir. Araştırmaya katılan öğrencilere göre iş hayatında başarılı olanların kişisel özellikleri; %45 (106) dinamik, güçlü, atak (şahin) tipli insanlar, %27 (63) fırsatları değerlendiren misyonu olan insanlar ve %24 (57) durumuna göre davranan insanlardır. İş ortağı olarak birisini seçmeniz gerektiğinde yakın arkadaşınızı mı yoksa konusunun uzmanı birisini mi seçersiniz? Sorusuna; %83 (194)'ü konusunda uzman birisini seçeceğini, %17 (41)'i ise yakın arkadaşlarını seçeceklerini, belirtmişlerdir.

Öğrencilerin büyük çoğunluğu %85 (200) yapacağı anlamlı bir şey varsa ve yeni ve değişik bir şey yapacaksa insanlarla birlikte olmaktan (takım çalışması) hoşlanacaklarını ifade etmişlerdir. Öğrencilerin %69 (161)'i iş ile ilgili konularda bir sorumluluğunun belirlenmesinin sonuç almaya yardımcı olacağı fikrine, tamamen katıldıklarını, %26 (60)'i ise katıldıklarını, ifade etmişlerdir. Öğrencilerden, %60 (141)'i iyi rekabet edilmesini gerektiğine, katıldıklarını, %25 (59)'u ise, sonucun kazanmak veya kaybetmek şeklinde olabileceğine katıldıklarını, ifade etmişlerdir.

Öğrencilerin %86 (203)'ünün girişimciliğe başlamak için yeterince sermayelerinin olmadığını, %14 (32)'sinin yeterli sermayesinin olduğunu, belirtmişlerdir. Öğrencilerin %50 (117)'sinin girişimciliğe başlamak için kredi kaynakları ve imkânları konusunda kısmen bilgi sahibi olduğu, %29 (67)'sinin ise bilgi sahibi olmadığı, %23 (51)'si bilgi sahibi olduğu, belirlenmiştir. Öğrencilerin, %49 (115)' nereden kredi alacaklarını bilmektedirler. Gerekli olması durumunda aileleri ve arkadaşlarından sermaye bulabileceklerine inanan %36 (84), kısmen bulabileceklerine inananlar %34 (80) kişidir.

3.4.3. Çapraz Karşılaştırmalar

– Öğrencilerin Girişimcilik Eğitimi Alıp Almama Durumuyla; Girişimcilik Yetenek Puanlarının Karşılaştırması

Yapılan Ki kare testi sonucunda; girişimcilik yetenek puanlarıyla girişimcilik eğitimi alıp almama durumları arasında *anlamlı bir ilişki olduğu* tespit edilmiştir ($\chi^2=25.119$, $sd=13$, $p<0.05$). Bu sonuca göre, girişimcilik eğitimi alan öğrencilerin girişimcilik yetenek puanlarının daha yüksek olduğu söylenebilir.

– Öğrencilerin Ailenin Büyük Çocuğu Ya Da Daha Küçük Çocuğu Olma Durumunun Diğer Değişkenlerle İlişkisi

Yapılan varyans analizi sonuçları tablo 1'de gösterilmiştir. Anlamlı ilişkilerin hangi gruplar arasında ve kimin lehine olduğunu tespit etmek amacıyla yapılan; Çoklu Mukayese Analizi Post Hoc Testlerden Tukey Testi, Gabriel procedure ve Hochberg GT2 sonuçları (Tablo 3,4,5,6) aşağıdaki gibi elde edilmiştir.

Tablo 2. Öğrencilerin Ailenin Kaçınıcı Çocukları Olduğu İle Diğer Değişkenlerin Karşılaştırılması Varyans Analizi (F Testi)

	Kaçınıcı Çocuk	Kareler Toplamı	df	Karelerin Ortalaması	F	p
a. Aile iş.	Between Groups	49,124	3	16,375	3,450	0,018
	Within Groups	688,285	145	4,747		
	Total	737,409	148			
b. İşolc	Between Groups	7,371	3	2,457	5,844	0,001
	Within Groups	46,252	110	0,420		
	Total	53,623	113			
c.Sermaye	Between Groups	0,949	3	0,316	2,736	0,044
	Within Groups	26,694	231	0,116		
	Total	27,643	234			

Yukarıdaki Tablo 2’de görüleceği üzere, yapılan varyans analizi sonucunda üç ayrı boyutta da anlamlı ilişkilerin bulunduğu tespit edilmiştir. Tespit edilen bu anlamlı ilişkilerin hangi grupların lehine olduğunu tespit etmek üzere ilgili yazındaki örnek çalışmalarda uygulanan çoklu mukayese analizlerinin yapılması gerekmektedir. Bu analiz sonuçları Ek 1’de bir arada gösterilmiştir.

Kartal (1993, ss.84-85)’a göre; varyans analizi sonucunda örnek ortalamaların birbirinden önemli derecede farklı oldukları anlaşılırsa, araştırmacı tabiiyatıyla hangi grubun diğerinden ayrıldığını tespit etmek ister. Varyans analizi sadece mevcut grupların ortalamaları arasında önemli bir farklılık olup olmadığını belirtir. Bunlardan sadece birinin diğer birinden farklı olması halinde dahi hipotez reddedilir. Diğer grupların ortalaması arasındaki farklar önemli bulunmayabilir. Ho hipotezi reddedildiği bir durumda, bu farklılaşmaya hangi grup veya grupların sebep olduğunu belirlemek için çeşitli metotlar geliştirilmiştir. En yaygın kullanılan metotlar Fisher’in “Asgari önemli fark” metodu ile Tukey’in “Gerçekten önemli fark” metodudur. Gerçekten önemli fark metoduna (Tukey) göre; grup sayısı arttıkça ekstrem grup bulunması ihtimali artar. Bu durumu hesaba katmak amacıyla, Tukey grup sayısı ve hatanın serbestlik derecesine göre değişen bir Q değeri bulmuş ve bu değeri “Asgari önemli fark” taki t_{cV2} çarpanı yerine kullanarak “Gerçekten önemli fark” ismini verdiği bir ölçü geliştirmiştir. Bu metoda göre, grup ortalamaları arasındaki mutlak farklar büyüklük sıralamasına göre sıralandıktan sonra GÖF değeriyle mukayese edilir. $[X_a - X_b] > GÖF$ ise a ve b gruplarının birbirinden farklı olduklarına karar verilir.

Başar ve Oktay (1998, s.55)’e göre; farklı grupların tespitinde kullanabileceğimiz metotlardan birisi Tukey’in gerçekten önemli farklar metodudur. Bu metotta, örnek ortalamaları ikiyeşerli olarak karşılaştırılır ve örnek ortalamaları arasındaki fark, gerçekten önemli olan farktan büyükse bu örneklerin farklı anakütlelerden geldiklerine karar verilir.

Ergün (1995, s.176)’e göre; anlamlı çıkan bir F istatistiği, evren ortalamalarının eşit olmadığı ihtimalini gösterir. Ancak farklılığın nerede olduğunu göstermez. Hangi evren ortalamalarının diğerlerinden farklı olduğunu belirlemek için çoklu karşılaştırma (multiple comparison) testleri denilen özel teknikler kullanılır. Çoklu karşılaştırma testlerini kullanabilmek için SPSS paket programında, one-way Anova ayarlama penceresinden “Post Hoc...” anahtarı ile “Post Hoc Multiple comparisons” penceresine geçip, buradan istenen çoklu karşılaştırma testlerini işaretlemek gerekir.

Tukey’in gerçekten anlamlı farklılık testinde, sadece 0.05 anlamlılık düzeyinde çoklu karşılaştırmalar yapılır. Grup ortalamaları arasındaki mutlak farklar, büyüklüğe göre sıralanır. Farklı olan gruplar varsa çaprazına yıldız konularak işaretlenir. İşaret konulan bu grubun diğerlerinden farklı olduğuna 0.05 anlamlılık düzeyinde karar verilir (Ergün, 1995, s.180).

Tablo 3. Kaçınıcı Çocuk/ Ailenin Yaptığı İş Çoklu Mukayese Analizleri (Post Hoc Tests)

	Kaçınıcı Çocuk	Subset for alpha = .05		
		N	1	2
Tukey HSD	4.Daha küçük	17	1,94	
	1.Büyük	54	3,22	3,22
	2.Ortanca	37	3,32	3,32
	3.Küçük	41		3,95
	Sig.		,060	,551
Gabriel	4.Daha küçük	17	1,94	
	1.Büyük	54	3,22	3,22
	2.Ortanca	37	3,32	3,32
	3.Küçük	41		3,95
	Sig.		,078	,712
Hochberg	4.Daha küçük	17	1,94	
	1.Büyük	54	3,22	3,22
	2.Ortanca	37	3,32	3,32
	3.Küçük	41		3,95
	Sig.		,078	,712

Tablo 4. Kaçınıcı Çocuk/ İşyeri Büyüklüğü Çoklu Mukayese Analizleri

	Kaçınıcı Çocuk	Subset for alpha = .05		
		N	1	2
Tukey HSD	2.Ortanca	30	1,03	
	4.Daha küçük	12	1,42	1,42
	1.Büyük	33	1,42	1,42
	3.Küçük	39		1,69
	Sig.		,176	,473
Gabriel	2.Ortanca	30	1,03	
	4.Daha küçük	12	1,42	1,42
	1.Büyük	33	1,42	1,42
	3.Küçük	39		1,69
	Sig.		,227	,619
Hochberg	2.Ortanca	30	1,03	
	4.Daha küçük	12	1,42	1,42
	1.Büyük	33	1,42	1,42
	3.Küçük	39		1,69
	Sig.		,227	,619

Tablo 5. Kaçınıcı Çocuk/ Sermaye İlişkisi Çoklu Mukayese Analizleri

	Kaçınıcı Çocuk	Subset for alpha = .05	
		N	1
Tukey HSD	3.Küçük	62	1,76
	4.Daha küçük	28	1,89
	1.Büyük	79	1,90
	2.Ortanca	66	1,91
	Sig.		,116
Gabriel	3.Küçük	62	1,76
	4.Daha küçük	28	1,89
	1.Büyük	79	1,90
	2.Ortanca	66	1,91
	Sig.		,151
Hochberg	3.Küçük	62	1,76
	4.Daha küçük	28	1,89
	1.Büyük	79	1,90
	2.Ortanca	66	1,91
	Sig.		,151

- Ailenin yaptığı iş ile kaçınıcı çocuğun etkilendiğine dair, ilişkinin varyans analizinde, *küçük çocukların lehine* (tablo 4) anlamlı bir ilişki bulunduğu, belirlenmiştir (F=3.450, sd=3, p<0.05).
- İşyeri büyüklüğü ile kaçınıcı çocuğun etkilendiğine dair, ilişkinin varyans analizinde, *küçük çocukların lehine* (tablo 5), anlamlı bir ilişki bulunduğu, belirlenmiştir (F=5.844, sd=3, p<0.05).
- Sermayenin varlığı ile kaçınıcı çocuğun etkilendiğine dair, ilişkinin varyans analizinde, *ortanca ve küçük çocukların lehine* (tablo 6) anlamlı bir ilişki bulunduğu, belirlenmiştir (F=2.736, sd=3, p<0.05).

– Öğrencilerin Girişimciliğe Başlamak İçin Yeterince Sermayelerinin Olup Olmama Durumunun Diğer Değişkenler İle Karşılaştırılması Sonuçları

Öğrencilerin girişimciliğe başlamak için yeterince sermayeleri olup olmama durumlarının diğer değişkenlere ile karşılaştırılması, T-Testi sonuçları tablo 6'de aşağıdaki gibi elde edilmiştir.

Tablo 6. Öğrencilerin Girişimciliğe Başlamak İçin Yeterince Sermayeleri Olup Olmama Durumlarının Diğer Değişkenlere İle Karşılaştırılması

	Sermaye	N	X	S	t	p
a. Ebev. Yap İş	1. Var	32	2,28	1,76	-2,552	P<0,05
	2. Yok	203	3,11	1,71	-2,491	
b. Aile Yap İş	1. Var	29	4,07	2,22	2,085	P<0,05
	2. Yok	120	3,12	2,20	2,077	
c. Önce İş	1. Var	30	2,50	,73	-5,576	P<0,05
	2. Yok	189	2,93	,31	-3,185	
d. Rekabet Öncel	1. Var	32	2,16	1,11	2,482	P<0,05
	2. Yok	203	1,69	,97	2,246	
e. Kredi Bilgisi	1. Var	32	1,88	,94	-3,149	P<0,05
	2. Yok	203	2,34	,76	-2,688	
f. Serm Bulma	1. Var	32	1,50	,80	-3,601	P<0,05
	2. Yok	203	2,06	,82	-3,650	
g. Puanlar	1. Var	32	265,63	21,09	5,755	P<0,05
	2. Yok	203	241,97	21,69	5,874	

Tablo 6'de görüleceği üzere öğrencilerin girişimciliğe başlamak için yeterli sermayelerinin bulunup/bulunmama durumunun;

- Ebeveynlerinin (anne ve babalarının) yaptığı işin varlığı (Ebev.Yap.İş) ile sermayesi olanların lehine anlamlı bir ilişki olduğu gözlemlenmiştir (t= -2.552, p<0.05).
- Ailelerinde sahip oldukları işyeri türleri (Aile yap. İş) ile sermayesi olanların lehine anlamlı bir ilişki olduğu gözlemlenmiştir (t= 2.085, p<0.05).
- Daha önce bir iş kurup/kurmama (deneyim) durumu (Önce İş) ile sermayesi olanların lehine anlamlı bir ilişki olduğu gözlemlenmiştir (t= -5.576, p<0.05).
- Öğrencilerin rekabet öncelikleri (Rekabet Öncel.) ile sermayesi olanların lehine anlamlı bir ilişki olduğu gözlemlenmiştir (t= 2.482, p<0.05).
- Öğrencilerin kredi kaynak ve imkânları hakkındaki bilgileri (Kredi Bilgisi) ile sermayesi olanların lehine anlamlı bir ilişki olduğu gözlemlenmiştir (t= -3.149, p<0.05).

- f) Öğrencilerin gerekirse aileden veya arkadaşlarından sermaye bulabilme durumları (Serm. Bulma) ile sermayesi olanların lehine anlamlı bir ilişki olduğu gözlemlenmiştir ($t = -3,601$, $p < 0,05$).
- g) Öğrencilerin girişimcilik yetenek puanları (Puanlar) ile sermayesi olanların lehine anlamlı bir ilişki olduğu gözlemlenmiştir ($t = 5,755$, $p < 0,05$).

– Öğrencilerin Girişimcilik Yetenek Puanları İle Diğer Değişkenlerle İlişkilerine Yönelik Varyans Analizi Sonuçları

Öğrencilerin girişimcilik yetenek puanları ile diğer değişkenlerle ilişkilerine yönelik varyans analizi Tablo 7'deki gibi elde edilmiştir.

Tablo 7. Öğrencilerin Girişimcilik Yetenek Puanları İle Diğer Değişkenlerle İlişkilerine Yönelik Varyans Analizi

	Yetenek puanları	Kareler Toplamı	df	Kareler Ortalaması	F	p
a. ebeis.	Between Groups	107,861	13	8,297	3,076	0,000
	Within Groups	596,139	221	2,697		
	Total	704,000	234			
b. Giregt	Between Groups	5,750	13	0,442	2,035	0,019
	Within Groups	47,810	220	0,217		
	Total	53,560	233			
c. Sorumlu	Between Groups	11,900	13	0,915	3,046	0,000
	Within Groups	65,816	219	0,301		
	Total	77,717	232			
d. Kredibil	Between Groups	20,489	13	1,576	2,701	0,001
	Within Groups	128,975	221	0,584		
	Total	149,464	234			
e. Sermbul	Between Groups	25,110	13	1,932	3,075	0,000
	Within Groups	138,822	221	0,628		
	Total	163,932	234			

- a) Öğrencilerin ebeveynlerinin yaptıkları iş türleri (ebeis) ile girişimcilik yetenek puanları arasında anlamlı bir ilişki olduğu gözlemlenmiştir ($F = 3,076$, $sd = 13$, $p < 0,5$).
- b) Öğrencilerin girişimcilikle ilgili eğitim alıp/almama durumları (Giregt) ile girişimcilik yetenek puanları arasında anlamlı bir ilişki olduğu gözlemlenmiştir ($F = 2,035$, $sd = 13$, $p < 0,05$).
- c) Öğrencilerin iş ile ilgili konularda bir sorumlunun belirlenmesinin sonuç almaya yardımcı olup/olmayacağı (Sorumlu) ile girişimcilik yetenek puanları arasında anlamlı bir ilişki olduğu gözlemlenmiştir ($F = 3,046$, $sd = 13$, $p < 0,05$).
- d) Öğrencilerin girişimciliğe başlamak için kredi kaynaklarını ve imkânları (Kredibil) ile girişimcilik yetenek puanları arasında anlamlı bir ilişki olduğu gözlemlenmiştir ($F = 2,701$, $sd = 13$, $p < 0,05$).
- e) Öğrencilerin gerekli olması durumunda aileleri ve arkadaşlarından sermaye bulabilme durumları (Sermbul) ile girişimcilik yetenek puanları arasında anlamlı bir ilişki olduğu gözlemlenmiştir ($F = 3,075$, $sd = 13$, $p < 0,05$).

4. Sonuç ve Öneriler

Araştırmada elde edilen bulgular olarak; ankete katılanların büyük bir kesimi genç yaşta olduğu, ailenin en büyük çocukları oldukları ve yaşamlarını şehirlerde sürdürdükleri anlaşılmaktadır. Öğrencilerin büyük bir kesimi, herhangi bir işte çalışmadıkları, aylık gelir ve harcamalarının oldukça düşük olduğu görölmektedir. Öğrencilerin bu maddi imkânsızlıklarından olsa gerektir ki eğitimi sonrasında kendi iş yerlerini kurup bir an önce para kazanmayı arzu ettikleri, anlaşılmaktadır.

Araştırmaya katılanların büyük bir kısmının, anne-babası çalışmakla birlikte kendi iş yerlerinin sahibi değillerdir. Bu durum ailelerin özellikle birinci (büyük) çocuklarının bir an evvel eğitimlerini bitirip kendi kazancına sahip olmasını beklediklerini göstermektedir. Aile ve yakın çevresinden sermaye bulabileceklerine inananlar ile kısmen bulabileceklerine inananların çoğunlukta olması da bu yargıyı destekler mahiyettedir. Girişimciliğe istedikleri halde sermaye yetersizlikleri yüzünden başlayamayacağını düşünün öğrencilerin oranı da oldukça yüksektir. Buna karşın araştırmada girişimci adaylarının çoğunlukla sermaye bulma konusunda kredi kaynakları ile ilgili bilgi sahibi olmamaları veya kısmen bilgi sahibi olmaları, öğrencilere öğrenimleri süresince yeterli bilgilerin verilemediği, şeklinde yorumlanabilir. Burada Üniuersitelerin girişimciliği teşvik etme çalışmalarına önem vermeleri önerilebilir.

Araştırmaya katılanların çoğunluğunun girişimcilikle ilgili herhangi bir eğitim almamaları, hatta mühendislik faköltesinin tüm bölümlerinde girişimcilikle ilgili hiçbir dersin bulunmaması, bu genç girişimcilerin takım çalışmasına yatkın olmalarına rağmen, kendi aralarında ortak girişimler oluşturamamalarının nedeni sayılabilir. Bu sonuçlar eğitim sistemimizin yeniden gözden geçirilmesi gerektiği şeklinde yorumlanabilir.

Eğer elinize bir sermaye geçerse bununla ne yapardınız klasik sorusuna öğrencilerin %56'sı kendi işimi kurardım cevabını vermişlerdir. Bu oran Avrupa'da %45, ABD'de %67, Kırıkkale üniuersitesinde Alswedan ve Özhavzalı (2009)'nın yaptıkları araştırmada %39, Haliç üniuersitesinde Arslan (2002) tarafından yapılan araştırmada da %46 olduğu göz önünde tutulursa, üniuersitemiz öğrencilerinin de büyük bir bölümünün girişimciliğe eğilimli olduğu söylenebilir. Öğrencilerin bu yeteneklerinden yararlanmaları ve ideallerini geerleştirmeleri konusunda ilgililerce, yol gösterici ve destek mahiyetli çalışmaların yapılması önerilebilir.

Honig (2004, s.270)'de ağdaş girişimcilik eğitimine akademik ve kamu çevrelerinin daha fazla önem vermesi gerektiğini, bu konuya daha fazla yatırım yapılmasını, çeşitli teşvik faaliyetlerinin düzenlenmesi gerektiğini ve konuyla ilgili ciddi pedagojksel analizlerin yapılması gerektiğini ifade etmiştir. Yapılan bu çalışmada da, öğrencilerin girişimcilik eğitimi alıp/almama durumuyla, girişimcilik yetenek puanları arasında anlamlı bir ilişkinin olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Bu sonuca göre; girişimcilik eğitimi alan öğrencilerin girişimcilik yetenek puanlarının arttığı gözlenmiş ve bu da girişimcilik eğitiminin önemine işaret etmekte, öğrencilerin eğitime ihtiyaç duydukları düşüncesini desteklemektedir. Bu bulgular, Hoing'in girişimciliğin akademik ve kamu çevrelerince desteklenmesi gerektiği, önerisini desteklemektedir.

Alswedan ve Özhavzalı (2009), Ailede ilk doğan çocukların aileden daha özel muamele gördüğünden kendine güvenlerinin daha yüksek olduğu ve bu nedenle de girişimci olma olasılığının daha yüksek olduğu düşüncesine sahiptirler. Oysa bu çalışmada, ailedeki çocukların konumları ile anne-babanın yaptıkları iş, çalışma hayatlarının geçtiği iş yeri büyüklüğu, çalışma isteği ve yeterince sermaye sahibi olup/olmama durumları ile karşılaştırıldığında daha çok ortanca ve küçük çocuk lehine çıkmıştır. Bu durum yukarıdaki düşünceyi, desteklememektedir.

Girişimciliğe başlamak için yeterince sermayeye sahip olma durumuyla; anne-babaların yaptıkları iş, ailenin sahip olduğu işyeri türü, daha önce bir iş kurup/kurmama durumu, rekabet öncelikleri, kredi kaynak ve imkânları hakkındaki bilgi düzeyi, aileden veya arkadaşlarından sermaye bulabilme durumu ve girişimcilik yetenek puanları arasında anlamlı ilişkiler bulunmuştur. Bu sonuç; ailenin, eğitim kurumlarının ve ilgili kuruluşların girişimci adayları bu öğrencilere vereceği desteklerin, onların geleceklelerini kazanması konusunda ne denli önemli olduğunu, destekler niteliktedir.

Öğrencilerin aile içerisinde bulunduğu ortam, ailesinde veya yakın çevresinde başarılı girişimcilerin bulunması ve onları model olarak görmeleri, girişimcilik adaylarının gelecekte yapacakları yeni girişimler için kendilerine güvenlerini artıracaktır. Bu bağlamda üniversitelerin ve ilgili kurumların bu girişimci adaylarına bu konularda desteklerini artırmaları ülkemiz ekonomisine taze kan kazandıracaktır.

Girişimcilik yetenek puanları ile öğrencilerin; girişimcilik eğitimi alma durumları, anne-babalarının yaptıkları iş türleri, iş sorumlusunun belirlenmesi, kredi kaynaklarının ve imkânları konusundaki bilgileri, sermaye bulabilme durumları arasında anlamlı ilişkiler bulunmuştur. Bu sonuçlara göre; öğrencilerin ailelerinin daha önce bir iş kurması veya tecrübelerinin bulunması, öğrencilerin girişimcilik yeteneklerini etkilemekte, onları cesaretlendirmektedir. Özellikle ileride iş kurmayı düşündüklerinde, ailelerinin ve yakın çevresinin kendilerine sermaye bulma konusunda verecekleri desteğin girişim yeteneklerini geliştirici etki yapacağını söylemek mümkündür. Ayrıca girişimci adaylarına ilgili kurumlarca kredi gibi konularda destek sağlanmasının da girişimcilik yeteneğini geliştireceği söylenebilir.

Başarılı girişimcilerin elde edilmesi ve girişimcilik kültürünün yaygınlaştırılması için sivil toplum kuruluşlarının ve üniversitelerin işbirliği yapmaları zorunludur. Girişimciler Ar-Ge çalışmaları, teknoparklar ve üniversiteler aracılığıyla desteklenmelidir. Üniversitelerde öğrenciler girişimciliğe özendirilmeli, bu yönde ders ve konferanslarla öğrencilerin girişimcilik eğilimi ve yeteneği geliştirilmelidir. Liderlik, yönetim, üretim, pazarlama, sayısal yöntemler vb. dersler bütün fakültelerin ortak dersleri haline getirilmelidir. Girişimcilik ve girişimciler teşvik edilmeli, girişimcilik ödülleri verilmeli ve bu konuda gerekli organizasyonlar, bilimsel toplantılar ve yasal düzenlemeler yapılmalıdır.

Yapılan çalışmada örnek alınan grup, ülke genelindeki üniversitelerin yalnızca birisindeki öğrencilerden seçildiğinden yapılan yorumlamalar genel anlamda bir kesinlik taşımamaktadır. Ayrıca gelecek çalışmalardan elde edilecek verilerde, bölgesel farklılıkların ortaya çıkacağı ve girişimci adaylarının profillerinde de birtakım farklılıklar ortaya çıkabileceği unutulmamalıdır. Son olarak; ilgili yazından da görüleceği üzere girişimcilik profilleri ve özellikleri üzerine farklı disiplinlerde yapılan çalışmalar; örneğin, girişimcilerin sosyolojik ve psikolojik özelliklerine dair yapılan tespitlerin, daha geniş çaplı gelecek çalışmalarda dikkate alınması gerektiği göz ardı edilmemelidir.

Kaynakça

- Alswedan, F.B. & Özhavzalı, M. (2009). MYO öğrencilerinde girişimcilik eğilimi üzerine bir araştırma: Kırıkkale üniversitesi örneği, 1. Uluslararası Meslek Yüksekokulları Sempozyumu Bildirileri, Selçuk Üniversitesi, Konya.
- Arslan, K. (2002). Üniversiteli gençlerde mesleki tercihler ve girişimcilik eğilimleri. *Doğuş Üniversitesi Dergisi*, 6, I-II.
- Bakırtaş, H. & Tekinşen, A. (2006). E-ticaretin girişimcilik üzerindeki etkileri, *Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 16, 125-138.
- Başar, A. & Oktay, E. (1998). *Uygulamalı İstatistik*. Erzurum: Şafak Yayınevi.

- Bono, E. (1996). *Rekabetst (Sur/Petition)*. Çeviri: Oya zel, İstanbul: Remzi Kitabevi.
- Covin, J.G. & Miles, M.P. (1999). Corporate entrepreneurship and pursuit of competitive advantage. *Entrepreneurship Theory and Practice*, 23(3), 47-64.
- elik, A. & Akgemci T. (2007). *Girişimcilik kültürü ve Kobiler* (2.Baskı). Ankara: Gazi Kitabevi.
- elik, A. (2006). Bir istihdam politikası olarak girişimcilik. Kırgızistan-Türkiye Manas Üniversitesi İ.İ.B.F. Uluslararası Girişimcilik Kongresi, Dizi: 11, No: 86,. 25-27 Mayıs, Bişkek, 468-469.
- Deakins, D., Glancey, K., Menter, I., Wyper, J. (2005). Enterprise education: The role of head teachers. *International Entrepreneurship and Management Journal*, 1, 241-263.
- Drucker, P.F. (2003). *Geleceğin toplumunda yönetim* (ev: Mehmet Zaman). İstanbul: Hayat Yayınları.
- Efil, İ. (2006). *İşletmelerde yönetim ve organizasyon* (Genişletilmiş 8. Baskı). İstanbul: Alfa Akademi Basım Yayım Dağıtım.
- Ergün, M. (1995). *Bilimsel araştırmalarda bilgisayarla istatistik uygulamaları*. Ankara: Ocak Yayınları.
- Honig, B. (2004). Entrepreneurship education: Toward a model of contingency-based business planning. *Academy of Management Learning and Education*, 2004(3), 256-273.
- Isenberg, D. J. (2008). The global entrepreneur. *Harvard Business Review*, 86(12), 107-111.
- Karasioğlu, F. & Duman, H. (2006). Gelişmekte olan ülkelerde girişimcilik kültürü ve risk sermayesi üzerine bir inceleme. Kırgızistan-Türkiye Manas Üniversitesi İ.İ.B.F. Uluslararası Girişimcilik Kongresi, Dizi: 11, No: 86, 25-27. Mayıs, Bişkek, 149-150.
- Kartal, M. (1993). *Bilimsel araştırmalarda hipotez testleri, parametrik ve nonparametrik teknikler*. Erzurum: Atatürk Üniversitesi İİBF Yayınları.
- Kirby, D.A. (2005). Proceedings of the 2005 San Francisco Silicon Valley Global Entrepreneurship Research Conference, March 9-12, 2005, San Francisco, California. Presented by The Entrepreneurship Program University of San Francisco School of Business & Management. Editor: Zhan G. Li, Roger Chen, Mark Cannice, pp.173-193.
- Kuratko, D.F. (2005). The emergence of entrepreneurship education: Development, trends and challenges. *Entrepreneurship Theory and Practice*, 29(5), 577-597.
- Mftoğlu, T. (2004). *Girişimcilik*. Eskişehir: Aık ğretim Fakültesi Yayınları.
- Odabaşı, Y. (2004). *Girişimcilik*. (Ed.) Yavuz Odabaşı, Eskişehir: Anadolu Üniversitesi Yayınları.
- ğt, A. (2007). *Bilgi ağında yönetim* (3.Baskı) Konya: izgi Kitabevi.
- Özgener, ř. (2009). *Küresel rekabet ortamında küçük ve orta boy işletmelerin yeniden yapılanması*. T.C. Başbakanlık Dış Ticaret Müsteşarlığı, <http://www.dtm.gov.tr/dtmadmin/upload/ead/tanitimkoordinasyondb/kresel.doc> (Erişim Tarihi: 08 Haziran 2009).

- Patır, S. (2009). *Proje yönetimi ve Malatya ili 2004-2008 yılları arasındaki proje performansını belirlemeye yönelik bir saha araştırması*. Malatya: Öz Serhat Yayıncılık.
- Patır, S. & Yıldız, M.S. (2008). İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi İşletme Bölümü öğrencilerinin sayısal derslerdeki başarısızlık nedenleri ve çözüm önerileri. *Süleyman Demirel Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*. 13(1).
- Plattner, I.E., Lechaena, M., Mmolawa, W. & Mzingwane, B. (2009). Are university students psychologically ready for entrepreneurship? A Botswana study. *African Journal of Business Management*, 3(7), 305-310.
- Scott, S. (2004). A General theory of entrepreneurship: The individual-opportunity Nexus. http://goliath.ecnext.com/coms2/gi_0199-250065/Scott-Shane-A-General-Theory.html (Erişim Tarihi, 24 Aralık 2009).
- Swedberg, R. (2000). *Entrepreneurship: The social science view*. New York: Oxford University Press Inc.
- Tekin, M. (1999). *Girişimcilik, kendi işini kurma, işletme* (2.Baskı), Konya.
- Tekin, M. (2005). *Hayallerin gerçeğe dönüşümü: Girişimcilik* (4.Baskı) Konya: Günay Ofset.
- Zacharakis, A.L., Bygrave, W.D. & Shepherd, D.A. (2000). Global entrepreneurship monitor. *National Entrepreneurship Assesment USA*, 2000 Exeutive Report.

EK 1: Çoklu Mukayese Analizi Post Hoc Testlerden Tukey Testi, Gabriel Procedure ve Hochberg GT2 Sonuçları

Dependent Variable		(I) Kaçınıcı Çocuk	(J) Kaçınıcı Çocuk	Mean Difference (I-J)	Std. Error	Sig.	95% Confidence Interval	
							Lower Bound	Upper Bound
AILEIS	Tukey HSD	1	2	-,10	,465	,996	-1,30	1,09
			3	-,73	,451	,370	-1,89	,43
			4	1,28	,606	,148	-,28	2,84
		2	1	,10	,465	,996	-1,09	1,30
			3	-,63	,494	,583	-1,90	,64
			4	1,38	,638	,133	-,26	3,02
		3	1	,73	,451	,370	-,43	1,89
			2	,63	,494	,583	-,64	1,90
			4	2,01 *	,628	,008	,40	3,62
		4	1	-1,28	,606	,148	-2,84	,28
			2	-1,38	,638	,133	-3,02	,26
			3	-2,01 *	,628	,008	-3,62	-,40
	Gabriel	1	2	-,10	,465	1,000	-1,34	1,13
			3	-,73	,451	,491	-1,93	,47
			4	1,28	,606	,164	-,27	2,84
		2	1	,10	,465	1,000	-1,13	1,34
			3	-,63	,494	,746	-1,94	,69
			4	1,38	,638	,160	-,29	3,05
		3	1	,73	,451	,491	-,47	1,93
			2	,63	,494	,746	-,69	1,94
4			2,01 *	,628	,008	,37	3,65	
4		1	-1,28	,606	,164	-2,84	,27	
		2	-1,38	,638	,160	-3,05	,29	
		3	-2,01 *	,628	,008	-3,65	-,37	
Hochberg	1	2	-,10	,465	1,000	-1,34	1,14	
		3	-,73	,451	,494	-1,93	,47	
		4	1,28	,606	,197	-,33	2,90	
	2	1	,10	,465	1,000	-1,14	1,34	
		3	-,63	,494	,746	-1,94	,69	
		4	1,38	,638	,175	-,32	3,08	
	3	1	,73	,451	,494	-,47	1,93	
		2	,63	,494	,746	-,69	1,94	
		4	2,01 *	,628	,010	,33	3,69	
	4	1	-1,28	,606	,197	-2,90	,33	
		2	-1,38	,638	,175	-3,08	,32	
		3	-2,01 *	,628	,010	-3,69	-,33	

EK 1: Çoklu Mukayese Analizi Post Hoc Testlerden Tukey Testi, Gabriel Procedure ve Hochberg GT2 Sonuçları (Devam-1)

Dependent Variable		(I) Kaçınıcı Çocuk	(J) Kaçınıcı Çocuk	Mean Difference (I-J)	Std. Error	Sig.	95% Confidence Interval	
							Lower Bound	Upper Bound
ISOLC	Tukey HSD	1	2	,39	,164	,085	-3,58E-02	,82
			3	-,27	,153	,304	-,67	,13
			4	7,58E-03	,219	1,000	-,56	,58
		2	1	-,39	,164	,085	-,82	3,58E-02
			3	-,66 *	,157	,000	-1,07	-,25
			4	-,38	,221	,313	-,96	,19
		3	1	,27	,153	,304	-,13	,67
			2	,66 *	,157	,000	,25	1,07
			4	,28	,214	,573	-,28	,83
		4	1	-7,58E-03	,219	1,000	-,58	,56
			2	,38	,221	,313	-,19	,96
			3	-,28	,214	,573	-,83	,28
	Gabriel	1	2	,39	,164	,105	-4,69E-02	,83
			3	-,27	,153	,401	-,68	,14
			4	7,58E-03	,219	1,000	-,56	,58
		2	1	-,39	,164	,105	-,83	4,69E-02
			3	-,66 *	,157	,000	-1,08	-,24
			4	-,38	,221	,385	-,96	,20
		3	1	,27	,153	,401	-,14	,68
			2	,66 *	,157	,000	,24	1,08
4			,28	,214	,697	-,28	,83	
4		1	-7,58E-03	,219	1,000	-,58	,56	
		2	,38	,221	,385	-,20	,96	
		3	-,28	,214	,697	-,83	,28	
Hochberg	1	2	,39	,164	,105	-4,70E-02	,83	
		3	-,27	,153	,402	-,68	,14	
		4	7,58E-03	,219	1,000	-,58	,59	
	2	1	-,39	,164	,105	-,83	4,70E-02	
		3	-,66 *	,157	,000	-1,08	-,24	
		4	-,38	,221	,413	-,98	,21	
	3	1	,27	,153	,402	-,14	,68	
		2	,66 *	,157	,000	,24	1,08	
		4	,28	,214	,733	-,30	,85	
	4	1	-7,58E-03	,219	1,000	-,59	,58	
		2	,38	,221	,413	-,21	,98	
		3	-,28	,214	,733	-,85	,30	

EK 1: Çoklu Mukayese Analizi Post Hoc Testlerden Tukey Testi, Gabriel Procedure ve Hochberg GT2 Sonuçları (Devam-2)

Dependent Variable	(I) Kaçınıcı Çocuk	(J) Kaçınıcı Çocuk	Mean Difference (I-J)	Std. Error	Sig.	95% Confidence Interval		
						Lower Bound	Upper Bound	
SERMAYE	Tukey HSD	1	2	-1,04E-02	,057	,998	-,16	,14
			3	,14	,058	,070	-7,50E-03	,29
			4	5,88E-03	,075	1,000	-,19	,20
		2	1	1,04E-02	,057	,998	-,14	,16
			3	,15	,060	,058	-3,43E-03	,31
			4	1,62E-02	,077	,997	-,18	,21
		3	1	-,14	,058	,070	-,29	7,50E-03
			2	-,15	,060	,058	-,31	3,43E-03
			4	-,13	,077	,302	-,33	6,41E-02
		4	1	-5,88E-03	,075	1,000	-,20	,19
			2	-1,62E-02	,077	,997	-,21	,18
			3	,13	,077	,302	-6,41E-02	,33
	Gabriel	1	2	-1,04E-02	,057	1,000	-,16	,14
			3	,14	,058	,088	-1,21E-02	,29
			4	5,88E-03	,075	1,000	-,19	,20
		2	1	1,04E-02	,057	1,000	-,14	,16
			3	,15	,060	,073	-8,45E-03	,31
			4	1,62E-02	,077	1,000	-,18	,22
		3	1	-,14	,058	,088	-,29	1,21E-02
			2	-,15	,060	,073	-,31	8,45E-03
4			-,13	,077	,381	-,34	6,67E-02	
4		1	-5,88E-03	,075	1,000	-,20	,19	
		2	-1,62E-02	,077	1,000	-,22	,18	
		3	,13	,077	,381	-6,67E-02	,34	
Hochberg	1	2	-1,04E-02	,057	1,000	-,16	,14	
		3	,14	,058	,089	-1,23E-02	,29	
		4	5,88E-03	,075	1,000	-,19	,20	
	2	1	1,04E-02	,057	1,000	-,14	,16	
		3	,15	,060	,074	-8,47E-03	,31	
		4	1,62E-02	,077	1,000	-,19	,22	
	3	1	-,14	,058	,089	-,29	1,23E-02	
		2	-,15	,060	,074	-,31	8,47E-03	
		4	-,13	,077	,403	-,34	7,05E-02	
	4	1	-5,88E-03	,075	1,000	-,20	,19	
		2	-1,62E-02	,077	1,000	-,22	,19	
		3	,13	,077	,403	-7,05E-02	,34	

* Ortalama fark .05 düzeyinde önemlidir.